

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta (HE 170/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Eriika Melkas, työ- ja elinkeinoministeriö
- sotilaslakimies Katriina Härmä, Pääesikunta
- johtaja Heikki Väisänen, Energiavirasto
- johtava asiantuntija Kati Ruohomäki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakiasioiden päällikkö Marko Lahtinen, FiCom ry
- hallituksen jäsen Eero Lindqvist, Finnish Data Center Association ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Erillisverkot Oy
- Telia Finland Oyj
- Suomen uusiutuvat ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi energiatehokkuuslakia.

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön datakeskusten energiatehokkuuden valvontaa koskeva EU:n direktiivimuutos.

Esityksen mukaan datakeskusten, joiden asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kW, tulisi asettaa yleisesti saataville tietyt itseään koskevat tiedot. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset Energiaviraston oikeudesta tiedon saantiin ja tarkastuksiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 30.12.2024.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2024 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksellä pantaisiin täytäntöön energiatehokkuusdirektiivin muutos, jossa velvoitetaan datakeskuksia asettamaan julkisesti saataville tiettyjä itseään koskevia tietoja. Taustalla on datakeskusten merkittävä energiankulutus ja pyrkimys edistää niiden energiatehokkuutta.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä keskeisiltä osin tarkoituksenmukaisena direktiivin täytäntöönpanemiseksi. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna jäljempänä esitetyin perusteluin ja yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitetyin muutoksin.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella nyt täytäntöön pantava direktiivin 12 artikla ja sen liite VII sisältävät liikkumavaraa siltä osin, sisällytetäänkö sääntelyn soveltamisalaan myös pienempiä datakeskuksia kuin ne, joiden asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kilowattia, ja siltä osin, miten sääntelyn kohteena olevat datakeskukset asettavat vaadittavat tiedot saataville. Lisäksi on huomattava, ettei liitteen VII luettelo saataville asetettavista tiedoista ole tyhjentävä, vaan vähimmäisvaatimus. Esityksessä ehdotetaan pitäydyttävän direktiivin asettamassa kokorajassa.

Direktiivin sallimien rajausten lisäksi kansallista täytäntöönpanoa ehdotetaan rajattavaksi siten, että laissa edellytettäisiin ainoastaan maakuntatason sijaintitiedon julkistamista. Talousvaliokunta yhtyy sääntelyn lähtökohtaan ja katsoo, että Suomen ei tule maanpuolustukseen ja alueturvallisuuteen liittyvistä syistä mahdollistaa tietojen julkistamista direktiivin edellyttämässä laajuudessa. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artiklan 1 a kohdan mukaan mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusasetujensa vastaiseksi, minkä on katsottu avaavan mahdollisuuden myös nyt ehdotettuun kansalliseen rajaukseen.

Talousvaliokunta pitää keskeisenä asiantuntijakuulemisessa esiin tuotua lähtökohtaa siitä, että lainsäädännölliset vaatimukset datakeskuksia koskevien tietojen ilmoitusvelvollisuudesta eivät saa vaarantaa yhteiskunnallista turvallisuutta ja kriittistä viestintää sekä infrastruktuuria. Tarkka paikka- ja olosuhdetieto ovat keskeisiä tiedonlähteitä toimijoille, jotka syystä tai toisesta haluivat vahingoittaa suomalaista yhteiskuntaa lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.

Tiedon avoimuuden vaatimus voi haastaa viranomaisten todellista kykyä suojata yhteiskuntaa suorilta tai epäsuorilta uhkilta ja riskeiltä. Talousvaliokunta pitää keskeisenä suojata datakeskuksista jaettavaa tietoa kansallisen turvallisuuden perusteella niiden toimijoiden osalta, joiden erityinen ydintehtävä on valtion toiminnan kannalta kriittisten toimintojen suojaaminen.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella ehdotuksen valmistelussa on pyritty löytämään tasapaino yhtäältä turvallisuusnäkökulman ja toisaalta energiatehokkuusdirektiivin asettamien vaatimusten välillä. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen perusteella on kuitenkin ilmennyt tarve täsmentää sääntelyä edelleen niin, että turvallisuusviranomaisten operatiivista toimintaa palvelevat datakeskukset suljetaan julkistamisvelvoitteen ulkopuolelle. Talousvaliokunta esittää sääntelyä täsmennettäväksi tältä osin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyllä tavalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2024 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

29 f §. Datakeskuksia koskevat tiedot. Säännökseen lisättäisiin viittaus yhteiskunnan kannalta elintärkeiden toimintojen toteuttamiseen. Muutoksen tarkoituksena on varmistaa se, että turvallisuusviranomaisten operatiivista toimintaa palvelevat datakeskukset suljetaan julkistamisvelvoitteen ulkopuolelle. Säännöstä on tarpeen täsmentää, koska myös muissa toiminnoissa kuin alueellisen koskemattomuuden turvaamisessa voi olla kyseessä sellainen keskeinen turvallisuusetu, jota Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artiklan 1 a kohdassa tarkoitetaan.

Esimerkkinä lisäyksen myötä julkistamisvelvoitteen ulkopuolelle jäävistä toimijoista ovat Suomessa laissa julkisen hallinnon turvallisuusverkko-toiminnasta (10/2015, ns. TUVE-laki) tarkoitettut viranomaiset ja muut toimijat. Laissa säädetään yhteiskunnan kannalta kriittisistä toiminnoista vastaavien viranomaisten yhteistoiminnan edellyttämän viestinnän jatkuvuuden ja häiriötömyyden turvaamisesta. Suomen Erillisverkot Oy:n kohdalla on kyse tällaisesta toiminnasta. Niin ikään esimerkki on Huoltovarmuuskeskuksen alainen Suomen Huoltovarmuusdata Oy, joka on konesalikapasiteettia omistava valtionyhtiö.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 170 /2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

energiatehokkuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan energiatehokkuuslain (1429/2014) 2 §:n 4 kohta ja 3 §:n 23 kohta, sellaisina kuin ne ovat 2 §:n 4 kohta laissa 1338/2016 ja 3 §:n 23 kohta laissa 787/2020 sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1338/2016, uusi 5 kohta, 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 787/2020, uusi 24 kohta ja lakiin uusi 5 b luku, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2024 vp

- 4) valtion 3 §:n 22 kohdassa tarkoitettuihin keskushallintoviranomaisiin näiden hankkiessa 5 a luvussa tarkoitettun mukaisesti tuotteita, palveluja ja rakennuksia;
5) datakeskuksiin.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

23) *etäluettavuudella* mittarin toiminnallisuutta, jossa mittarin rekisteröimä tieto luetaan viestintäverkon kautta rakennuksen ulkopuolelta;

24) *datakeskuksella* energiatilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2008 liitteessä A olevassa 2.6.3.1.16 kohdassa tarkoitettua datakeskusta.

5 b luku

Datakeskukset

29 f §

Datakeskuksia koskevat tiedot

Suomen alueella toimivan datakeskuksen, jonka asennetun tietotekniikan tehontarve on vähintään 500 kilowattia, omistajan tai ylläpitäjän, on asetettava julkisesti saataville verkkosivuillaan tieto maakunnasta, jossa datakeskus sijaitsee. Sijaintimaakunnan muuttuessa uusi tieto on asetettava saataville viimeistään 15 päivänä toukokuuta muutosta seuraavana vuonna.

Edellä 1 momentissa säädettyä ei sovelleta datakeskuksiin, joita käytetään maanpuolustuksessa, alueellisen koskemattomuuden valvonnassa tai turvaamisessa taikka väestönsuojelussa **tai yhteiskunnan kannalta elintärkeiden toimintojen toteuttamisessa**. Energiaviraston on datakeskuksen omistajan tai ylläpitäjän pyynnöstä annettava lausuntonsa siitä, kuuluuko datakeskus tämän pykälän soveltamisalaan. Ennen lausuntonsa antamista Energiaviraston on pyydettävä lausunto puolustusministeriöltä ja, jos datakeskuksessa on väestönsuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa, sisäministeriöltä.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske liikesalaisuuslain (595/2018) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

29 g §

Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudet datakeskukselta

Energiavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tämän lain säännösten noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot datakeskukselta. Energiavirasto voi luovuttaa 29 f §:n 2 momentissa tarkoitettulle lausunnonantajalle tarvittavat tiedot lausunnon antamiseksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2024 vp

29 h §

Viranomaisen tarkastusoikeus datakeskuksessa

Energiavirastolla on oikeus päästä valvonnan kohteena olevien datakeskusten tiloihin ja alueille, jos se on tässä laissa tarkoitettun valvonnan kannalta välttämätöntä, sekä tehdä siellä tarkastuksia ja ryhtyä muihin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin valvontatoimenpiteet voidaan kuitenkin ulottaa vain, jos on syytä epäillä, että on tehty rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Energiavirastolla on tarkastusta suorittaessaan oikeus ottaa datakeskuksen omistajan ja ylläpitäjän asiakirjat ja muuta aineistoa haltuunsa, jos se on tarkastuksen tavoitteiden toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Aineisto tulee palauttaa viipymättä, kun tarkastuksen suorittaminen ei enää edellytä aineiston hallussapitoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 29 f §:ssä tarkoitettu tieto sijaintimaakunnasta on asetettava saataville viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024.

Helsingissä 3.12.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok
varajäsen Vesa Kallio kesk

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2024 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen